

ШИФР ВЕСЕЛА КАЗКА

**«ПЕРЕДАЧА КОМІЧНОГО ЕФЕКТУ ПІД ЧАС ПЕРЕКЛАДУ
ХУДОЖНІХ ТВОРІВ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРУ АЛАНА АЛЕКСАНДРА
МІЛНА «ВІННІ-ПУХ ТА ЙОГО ДРУЗІ»)**

ЗМІСТ

	Стор.
Анотація	3
ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТА ШЛЯХИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОМІЧНОГО У ХУДОЖНІЙ ЛІТЕРАТУРІ	6
1.1 Поняття, види, прийоми та засоби створення комічного ефекту у художній літературі.	6
1.2 Диференційні ознаки у процесі відтворення комічного ефекту у художньому тексті.	9
1.3 Особистість та інтенція А. А. Мілана та В. Солонька.	11
1.4 Перекладацькі трансформації для передачі комічного ефекту на дітей та дорослих читачів	13
Висновки до розділу 1.	15
РОЗДІЛ 2. ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АНАЛІЗ ТВОРУ А. МІЛНА ‘WINNIE-THE-POON’ ТА ПЕРЕДАЧА КОМІЧНОГО В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ В. СОЛОНЬКА «ВІННІ-ПУХ ТА ЙОГО ДРУЗІ».	17
2.1 Відтворення комічного ефекту завдяки лексичними та лексико-семантичним перекладацьким трансформаціям	18
2.2. Відтворення комічного ефекту завдяки граматичним перекладацьким трансформаціям	20
2.3 Відтворення комічного ефекту завдяки комплексним лексико-граматичним перекладацьким трансформаціям	22
2.4 Відтворення комічного ефекту завдяки технічним перекладацьким прийомам	23
Висновки до розділу 2.	24
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	26
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	29

АННОТАЦІЯ

Через абстрактний характер комічного ефекту проблема його відтворення у художній літературі є досить складною для вивчення, і тому, незважаючи на численні наукові праці, вона залишається відкритою для сучасних перекладознавчих розвідок.

У курсовій роботі розкрито поняття, види, прийоми, засоби створення комічного ефекту у художній літературі та їхні диференційні ознаки. Під час проведення дослідження було визначено характерні риси стилів А. А. Мілна та В. Солонька як особистостей автора художнього твору та перекладача відповідно. Автор розтлумачив сутність перекладацьких трансформацій, обґрунтував їхню роль для передачі комічного ефекту у творі для дітей та дорослих читачів, а також виконав розбір особливостей відтворення комічного ефекту за допомогою перекладацьких лексичних, лексико-семантичних, граматичних, комплексних лексико-граматичних трансформацій та технічних прийомів перекладу.

Ключові слова: комічний ефект, перекладацькі трансформації, перекладацькі тактики, стратегія комунікативно-рівноцінного перекладу, гумор, особистість перекладача, особистість автора художнього тексту, мовні засоби передачі комічного ефекту.

ВСТУП

Проблема відтворення комічного ефекту у перекладі залишається відкритою для подальших наукових розвідок, незважаючи на те, що її висвітлювали у своїх наукових працях такі відомі дослідники-мовознавці, як: В. В. Виноградов, В. Я. Пропп, С. Влахов, С. Флорін, Н. Д. Арутюнова і т. д.

На наш погляд, використання засобів комічного є досить важливим як у повсякденном спілкуванні, так і у літературних творах: сміх й жарти (пустощі, висловлювання чи дії людей заради веселощів [36, с. 45-47]) допомагають розвивати почуття гумору, гнучкість мислення, а також заспокоюватися, уникаючи перенавантаження, зберігати свіжість ідей, думок.

Об'єкт дослідження – прийоми передачі комічного ефекту українською мовою.

Предметом дослідження є мовні засоби відтворення комічного при перекладі художнього англomовного твору.

Матеріалом дослідження слугували англomовний оригінальний твір А. А. Мілна 'Winnie-the-Pooh' та його україномовний переклад «Вінні-Пух та його друзі», створений Л. Солоньком. Загальний обсяг проаналізованого матеріалу становить 6 розділів повісті-казки та Приповідку, що в оригінальному творі складає 56 сторінок з ілюстраціями, а у перекладі – 54 сторінки без ілюстрацій (6 пригод) або 71 сторінка з ілюстраціями. Кількість знайдених та проаналізованих засобів, покликаних на передачу комічного ефекту дорівнює 90 одиницям.

В ході розвідки ми послуговувалися перекладознавчим *зіставним аналізом* оригіналу та перекладу вищезгаданого твору як основним **методом** дослідження, спрямованим на визначення на всіх мовних рівнях збігів та відмінностей під час передачі одиниць комічного забарвлення в обох варіантах повісті-казки, створених різними за своєю природою мовами: англійською та українською. Проведення зіставного аналізу ґрунтувалося на прийомах ознакового зіставлення та зіставної інтерпретації. Також ми застосовували й

індуктивний метод дослідження, суть якого полягає у створенні загального висновку на основі конкретних спостережень. Варто підкреслити, що цей метод спирається на емпіричні способи пізнання.

Мета роботи – визначення перекладацьких стратегій, тактик, трансформацій та прийомів, застосованих під час передачі комічного ефекту у перекладі твору ‘Winnie-the-Pooh’ українською мовою.

Реалізація мети передбачає вирішення таких **завдань**:

- визначення понять, видів, прийомів, засобів створення комічного ефекту у художній літературі;
- аналіз диференційних ознак у процесі створення комічного ефекту у художньому тексті;
- визначення характерних рис у стилі А. А. Мілна та В. Солонька як особистостей автора художнього твору та перекладача відповідно до їхніх інтенцій;
- розкриття сутності перекладацьких трансформацій та їхньої роль для передачі комічного ефекту для дітей та дорослих читачів;
- розбір особливостей відтворення комічного ефекту за допомогою перекладацьких прийомів трансформацій.

Практичне значення розвідки полягає у доцільності застосування її результатів під час проведення занять з таких дисциплін, як-от: «Теорія та практика перекладу», «Особистість перекладача та автора художнього тексту» тощо.

Структура конкурсної роботи: вступ, два розділи, висновки до розділів, загальні висновки перелік використаних джерел.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТА ШЛЯХИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОМІЧНОГО У ХУДОЖНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

1.1 Поняття, види, прийоми та засоби створення комічного ефекту у художній літературі.

Ще з епохи античності людей приваблювали засоби, завдяки яким можна було б відволіктися від проблем буденності та задобрити вищі сили – такі передумови посприяли зародженню комічного. Є думка, що слово *комізм* має грецьке походження (*комос*), і у перекладі означає «натовп ряджених людей» – саме такими були учасники свят, влаштованих на честь бога Діоніса. Слово ж *комедія* витлумачують як «пісні *комосу*». Давні греки асоціювали комізм із веселими, а інколи і жорстокими ігрищами. Із цим поняттям пов'язували карнавальні заходи для усіх охочих. Культура сміху має бути зобов'язана і грандіозним святковим гулянням *сатурналіям*, якими давні римляни вшанували Сатурна, бога землеробства [21, с. 6]. Традицію влаштовувати гамірні святкування успадковували наступні покоління. Під час середньовічних карнавалів люди відступалися від тогочасних законів та правил, висміюючи владу, церкву тощо. Після святкувань право сміятися над гострими темами лишалося у придворних блазнів, які у прихованій формі викривали недоліки правительства [20, с. 427-428].

Тлумачення поняття комічного є неоднозначним. Вчений В. С. Пропп у праці наголошує, що створеному попередниками теоретичному підґрунті комічного властиві недоліки: надмірна абстрактність, відсутність розуміння специфіки комічного для його розкриття, відсутність логіки у розмежуванні його різновидів.

У енциклопедії «Література и язык» визначення комічного трактується як «смішне, те, що викликає сміх, веселощі» [20, с. 427-428]. У цьому ж джерелі комічне розмежували на форми (фарс, гумор, сатира) та прийоми (іронія, гротеск, алогізм, каламбур, дотепність) [20, с. 427-428].

Найбільш змістовним видається тлумачення комічного, подане у «Новейшем литературоведческом словаре-справочнике» Н. В. Суислової, Т. Н. Усольцевой: «те, що в житті та мистецтві породжується різноманітними суспільно значимими протиріччями піддаються висміюванню шляхом їх зіставлення з ідеалами часу та самого письменника» (переклад наш. – Ю. К.) [35, с. 40]. Укладачі словника поділяють види комічного на гумор, іронію та сатиру. Автори згаданого джерела виокремлюють літоту, гіперболу, пародію, сарказм, гротеск, іронію як прийоми та засоби комічного [35, с. 40].

Вважаємо, що найбільш чіткою базою для нашого дослідження слугуватиме розрізнення основних *видів комічного* філолога Ю. Б. Борева, який виокремлює *іронію, гумор, сатиру та сарказм* [3]. Детальніше їх розглянуто у підрозділі 1.2 нашої роботи.

Для проведення нашої розвідки також важливе значення матиме поділ науковця В. І. Барсукової комічного на ситуативні та мовні жарти. Так, сутність ситуативних жартів розкривається завдяки динамічності зміни обставин ситуації, активних дій учасників, їхньої взаємодії із навколишнім середовищем. Для появи комічного у мовних жартах слугує вербальна площина, а сама ситуація виступає контентом жарту. Ознаками мовних жартів є втілення комічного у репліках мовців та незмінність обставин ситуації їхньої взаємодії [35, с. 40]. У розвідці ми і проаналізували мовні засоби передачі комічного ефекту в оригінальному творі А. Мілна 'Winnie-The-Pooh' та у перекладі цього твору, виконаного В. Солоньком, аби визначити перекладацькі трансформації та прийоми, застосовані для передачі комічного ефекту.

Аби створити комічний ефект і авторові твору, і перекладачеві слід використовувати відповідні прийоми й засоби. Науковець Б. Дземидок виокремлює такі *прийоми комічного*:

- 1) *видозміна та деформація явищ* (перебільшення чи применшення ознак явища, істоти або предмета, порушення ритміки певного природного процесу тощо; пародіювання, породження карикатур [7, с. 66-71]);

- 2) *неочікувані ефекти та вражаючі зіставлення* (наприклад, неочікуваний сюжетний поворот, чи зіставлення абсолютно різних предметів, істот або явищ, схожість властивостей порівнюваних об'єктів може видатися разючою [7, с. 72-76]);
- 3) *невідповідність у зв'язках та відносинах між явищами* (змішування рис, властивих різним епохам, може викликати комічний ефект) [7, с. 76]);
- 4) *уявне поєднання явищ, які належать до абсолютно різних родів* (виникає за протиріччя між дійсністю та ілюзією, ситуацій, в яких поведінка персонажа не відповідає обставинам [7, с.76-83]);
- 5) *утворення явищ, яким дійсно чи мабуть властиве відхилення від логічної чи праксеологічної норми* (вживання парадоксальних висловлювань, неправильне використання слів, використання помилок в ході умовиводів тощо [7, с. 84-88]). Ці прийоми висвітлює і дослідниця Р. С. Колеснік під час аналізу специфіки передачі комічного у художньому перекладі [11].

Наразі єдиної повної класифікації мовних засобів передачі комічного у художніх творах не існує [8].

Дослідник О. М. Кагановська на основі здійснених лінгвопоетичних аналізів художніх творів зазначає, що індивідуально-авторські метафори, неординарні порівняння, фразеологічні утворення належать як до авторських засобів створення комічного, так і для їхніх одиниць у перекладі. Також вона вважає, що до кожного випадку перекладу оригінальної мовної одиниці слід шукати індивідуальних підхід [9].

О. М. Лінтвар наголошує, що найпоширенішими засобами передачі комічного ефекту у художніх творах є гіперболи, епітети, порівняння, оксиморони, варваризми, вульгаризми, каламбури і т. д [18]. У нашому дослідженні розглянуто стилістичні мовні засоби, завдяки яким відтворювався комічний ефект у перекладі, а саме: алітерацію, каламбури, парафрази, уособлення, епітети, алогізми, спунеризми, гіперболи, мейозиси, метафори, порівняння, авторські okazionalizmi, паралелізми, навмисно допущені граматичні помилки, втілені завдяки вживанню дитячих слів, емоційні вигуки.

Отже, важливими для здійснення якісного перекладу комічного твору з однією мови іншою є розуміння перекладачем поняття комічного, розрізнення його видів та прийомів, знання різноманіття й сутності стилістичних мовних засобів комічного, володіння ними з метою досягнення адекватності перекладу, втілення інтенції перекладача і досягнення враження у читацької аудиторії перекладу, аналогічного тому, що було справлене на читачів оригінального твору.

1.2 Диференційні ознаки у процесі відтворення комічного ефекту у художньому тексті.

Вміння проявити дотепність доречно чи використати її як захисний механізм цінують у суспільстві. Відповідно до обставин, людина обирає інструменти комічного – його види і підвиди якого різняться між собою тонкими відтінками. На основі класифікації В. Ю. Борева, розглянемо диференційні ознаки основних видів комічного, розкривши їхню сутність.

Гумор – це різновид комічного, пов'язаний із зображенням смішного у житті. Завдяки гумору автор підкреслює недосконалість явища, предмета чи істоти [35]. Гумор – незлий сміх, який допомагає більш уважно роздивитися позитивні якості літературного персонажа, відвернувши увагу від деяких його недоліків. Гумористичне змалювання портрету героя, робить його образ яскравішим, чим і приваблює читачів [3, с. 88].

За визначеннями, поданими у «Новейшем литературоведческом словаре-справочнике» Н. В. Суислової, Т.Н. Усольцовой, *іронія* – 1) з точки зору стилістики, є прихованою тонкою насмішкою. Іронію виокремлюють як троп, а інколи як стилістичну фігуру. У суті іронії – висловлення, у якому справжнє ставлення мовця до висловленого знаходиться приховано, а розпізнати його можна завдяки інтонації чи контексту. Якщо гумор – доброзичливий вид комічного, то іронія може набувати і гнівною, в'їдливою, сумною. 2) Різновид комічного, що ґрунтується на своєрідному ставленні до дійсності, за яким ховається насмішка. Іронія може виникати у художньому творі на різних мовних рівнях [35]. На думку В. Ю. Борова, іронія покликана на критику:

насмійка може ховатися за позитивним висловлюванням. Вчений підкреслює, що гострота іронічної насмішки залежить від глибини прихованого справжнього змісту висловлювання. Аристотель вважав іронію видом сміху, яким користується незалежна людина, бо застосовує її у власних цілях – блазні послуговуються нею задля веселощів інших [3, с. 99].

Сатира – різновид комічного, покликаний на дошкульне викриття недоліків людського характеру й поведінки, її оточення. Зародилася сатира в давній Греції як ліричний жанр, пізніше її особливості стали властивими різним літературним жанрам (памфлет, байка тощо). Аби передати такі характерні особливості сатири (значне перебільшення явища, яке засуджують, усвідомлене загострення уваги на його проблемі, та разом із тим акцент уваги читача на утвердженні звеличених ідеалів гармонії, доброти) митці використовували фантастичне загострення фантастичних ситуацій, гіперболи і т. д. [35, с. 86]. На відміну від легкого гумору, сатиру, пекучу критику, люди інколи сприймають з образою [3, с. 83].

Сарказм – різновид комічного, в сутності якої лежить сатирична осудлива та їдка насмішка, якій властивий високий рівень заперечення явища, що спостерігається. Цей вид комічного ще називають найвищим ступенем вираження іронії: іронія спокійно висміює недоліки явища, предмету чи людини, а сарказм викриває пороки із значним обуренням [35, с. 86]. Порівняно із сатирою, сарказм є більш жорстоким і злим.

Ознайомлюючись із оригінальним твором А. Мілна 'Winnie-The-Pooh' та україномовним перекладом цього твору В. Солонька, ми шукали доброзичливий гумор, дволику іронію, в'їдливу сатиру та жорстокий сарказм. Для проведення перекладацького аналізу виокремлені 90 мовних одиниць ми віднесли до гумору як виду комічного – такий результат був очевидним, бо на нього вплинули особливості аудиторії читачів, специфіка жанрових характеристик самого твору, інтенція автора і т. д.

Отже, динамічність комічного ефекту залежить від обраних автором (чи перекладачем) мовних засобів його передачі та вмінням доречно ввести їх у

текст. Вживання мовних засобів комічного невід'ємно пов'язане із розвитком сюжету твору. Опираючись на наукові розвідки В. Ю. Борева та О. М. Линтвар, 90 мовних одиниць, відібраних у ході розвідки оригінального твору А. Мілна 'Winnie-The-Pooh' та перекладі цього твору В. Солонька, ми віднесли до таких, що створюють гумористичний ефект.

1.3 Особистість та інтенція А. А. Мілана та В. Солонька.

Знайомство із творчістю автора твору Алана Александра Мілна й перекладача Володимира Солонька допомогло визначити властиві їхній творчості ознаки й домінанти.

Алан Александр Мілн – відомий англійський письменник, драматург, який народився 18 січня 1882 року у Лондоні. Алан Мілн почав здобувати освіту у Вестмінстерській школі, а продовжив його у Кембріджському університеті.

До початку Першої світової війни Алан Мілн працював помічником видавця журналу «Панч», а згодом одружився. З 1919 р. присвятив себе літературній діяльності. У 1920 році народився син Мілна, Крістофер Робін.

Період з 1921 по 1939 роки можна назвати найбільш плідними, адже світ побачили такі твори Александра Мілна, як-от: «Почесний мир» (1924 р.), «Вінні Пух та всі-всі-всі» (1926), збірка віршів для дітей «Коли ми були маленькими» (1929), роман «Двоє» тощо [27].

На основі проаналізованого оригінального фрагменту 'Winnie-The-Pooh' можна стверджувати, що ідіостилю Мілна (сукупності індивідуальних особливостей художніх творів їхнього автора [37]) притаманні численні випадки вживання таких тропів та стилістичних фігур, як-от: дитячих слів, епітетів, метафор, порівнянь, абсурдних висловлювань та алогізмів, гіпербол та літот, алітерацій та асонансів, анафор, епіфор та рефренів. Не можна знехтувати і вжитими емоційно-забарвленою лексикою та реченнями. Ці тропи та стилістичні фігури надають повісті-казці «Вінні-Пух та його друзі» ласкавого і доброго комічного забарвлення, а тому викликають цікавість читачів як дорослого віку, так і дітей – такої думки дотримується і авторка есе «Детский «недетский» Винни-Пух» Н. Смолярова [31, с. 287 - 314].

У ході розвідки було визначено, що оригінальний твір 'Winnie-the-Pooh' було створено у художньому літературно-функціональному стилі мови. Складнощі виникають із точним визначенням жанру й роду літератури оригіналу: Л. Лунгіна вважає, що у творі поєднуються ознаки роману-виховання та дитячої казки, поетичної прози й героїчного народного епосу [22, с. 3-14]. Українські ж видавці перекладу В. Солонька «Вінні-Пух та його друзі» визначають цей твір за літературним жанром як повість-казку [24; 25].

А. Мілн навіть і не замислювався над кар'єрою письменника. Все змінилося, коли він повів 4-річного сина Крістофера Робіна до столичного зоопарку. Найбільше враження на хлопчика справила ведмедиця Вінні, адже відвідувачі мали змогу гратися з нею [19].

Поштовхом до написання відомої казки були розповіді дружини А. Мілна, яка любила читати синові на ніч казки про плюшевого ведмедика, якого вона купила йому [15]. Митець потайки записував оповідання дружини, щоб потім віддати їх до друку, а потім й сам захопився вигадуванням казкових історій про Ведмежатка, Порося, Тигра й інших.

В ході дослідження не вдалося знайти детальної інформації біографії українського перекладача та редактора Володимира Тихоновича Солонька. Відомо, що митець народився у 1924 році. З 1946 по 1950 роки він навчався у Київському університеті. Після навчання Солонько завідував відділами іноземної літератури Державного літературного видавництва УРСР. Не можна не згадати й про те, що він також входив до Спілки журналістів СРСР [33].

Леонід Тихонович переклав з англійської та російської мов українською такі літературні твори: «Мудрець країни Оз» Л. Ф. Баума, «Мауглі» та «Як і чому» (разом з В. Прокопчуком та П. Гандзюрою) Р. Кіплінга, «Вінні-Пух та його друзі» А. А. Мілна, «Маленькі дикуни» Е. Сетон-Томпсона, «Буремні дев'яності» К. С. Прічард тощо [32].

На підґрунті проаналізованого фрагмента перекладу «Вінні-Пуха та його друзів» можна стверджувати, що В. Л. Солонько влучно підбирав синонімічні відповідники (інколи навіть діалектизми й лексеми, характерні розмовному

стилю мовлення), якими багата українська мова, до лексичних одиниць оригінальних творів – за це мовознавець О. В. Галайбіда називає В. Солонька «великим знавцем української мови» [6, с. 55].

Вперше україномовний переклад казки «Вінні-Пух та його друзі», Леоніда Солонька було видано 1974 році з графічними ілюстраціями Валентина Чернухи. Українське видавництво «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА» перевидала цей переклад у 2001 та 2003 роках, але вже з ілюстраціями українського художника Олега Петренка-Заневського [10].

Отже, незважаючи на відмінності культур та епох А. Мілна та В. Солонька, їхнім ідіостилям притаманне використання гумору та різнорівневих мовних засобів передачі комічного, а саме: порівнянь, епітетів, метафор і т. д. Вжиті мовні засоби обумовлюють популярність творів серед читачів різного віку, статі, національностей. Надалі ми вказуватимемо переклад В. Солонька як повість-казку за літературним жанром.

1.4 Перекладацькі трансформації для передачі комічного ефекту для дітей та дорослих читачів

Наше дослідження головним чином покликане на аналіз перекладацьких прийомів та трансформацій, які застосовував В. Солонько під час перекладу твору А. А. Мілна 'Winnie-the-Pooh' («Вінні-Пух та його друзі»), відтворюючи різнорівневі мовні засоби комічного.

Дослідник Л. С. Бархударов стверджує, що переклад є «процесом перетворення мовленнєвого утворення однією мовою в мовленнєве утворення іншою мовою при збереженні незмінного плану змісту, або значення» (переклад наш. – Ю. К.) [2, с. 6]. Переклад В. Солонька «Вінні-Пух та його друзі» є художнім твором, тому вважаємо за потрібне надати визначення художньому перекладу. Вчений В. Сдобніков розтлумачує його як «переклад творів художньої літератури, основана мета якого полягає у породженні мовою перекладу мовного твору, що може справляти художньо-естетичний вплив на одержувача перекладу» (переклад наш. – Ю. К.) [30, с. 98] – із цим визначенням погоджується і В. Комісаров [12, с. 95].

Для досягнення адекватності у перекладеному творі, втілення у ньому комічного ефекту оригіналу, перекладачеві слід брати до уваги мовні, й культурні аспекти, їхні розбіжності [1]. Так, В. І. Барсукова поділяє жарти, зважаючи на їхню перекладність та неперекладність, на універсальні та специфічні, а гумор, як зазначалося – на мовний й ситуативний. Тож, проаналізувавши створену нами вибірку на належність до таких різновидів гумору: ситуативний універсальний гумор, ситуативний специфічний гумор, мовний універсальний гумор, мовний специфічний гумор – ми спостерігали наявність двох останніх категорій.

Задля відтворення комічного у творі мовою перекладу, перекладачеві спочатку слід визначити відповідні стратегії й тактики, які б відповідали особливостям комунікативної ситуації у ході акту міжмовної комунікації [30]. На сучасному рівні розвитку перекладознавства не існує точних вказівок щодо вибору стратегій і тактик під час перекладу комічного [34, с. 118]. Керуючись класифікацією В. В. Сдобнікова, ми визначили, що для перекладу В. Солонька «Вінні-Пух та його друзі» було обрано стратегію комунікативно-рівноцінного перекладу.

Під час аналізу ми використовували чітко структуровану, логічну класифікацію перекладацьких трансформацій вченого В. Н. Комісарова, який розмежує міжмовні перетворення на перекладацькі прийоми та перекладацькі трансформації. Так, до технічних перекладацьких прийомів він відносить переміщення, додавання та опущення, а перекладацькі трансформації поділяє на лексичні, лексико-семантичні, граматичні та комплексні лексико-граматичні види [12]. Результати частоти їхнього вживання описано у Розділі 2 дослідження.

Отже, ознайомившись з оригіналом твору, перекладачу слід визначити особливості авторської комунікативної інтенції, коло читацької аудиторії, для якого призначений цей твір, враховувати його мовні й культурні особливості, а також акцентувати увагу на використаних видах, прийомах, засобах передачі

комічного ефекту. З урахуванням зазначених факторів слід обрати необхідні перекладацькі стратегію й тактики, трансформації.

Висновки до розділу 1.

Отже, комічне – це категорія, яка виникає через протиріччя й недоліки, що зустрічається у різноманітних сферах нашого життя й супроводжується сміхом. Серед основних видів комічного виокремлюють доброзичливий та легкий гумор, двулику іронію, їдку сатиру та жорстокий сарказм. З метою досягнення комічного ефекту зазвичай застосовують такі п'ять прийомів, як-от: видозміна та деформація явищ, неочікувані ефекти та вражаючі зіставлення, невідповідність у зв'язках та відносинах між явищами, уявне поєднання явищ, які належать до абсолютно різних родів, а також утворення явищ, яким дійсно чи мабуть властиве відхилення від логічної чи праксеологічної норми. Ми з'ясували, що для передачі комічного ефекту найчастіше вживалися прийоми видозміни та деформації явищ й утворення явищ, яким дійсно чи мабуть властиве відхилення від логічної чи праксеологічної норми. Для створення комічного ефекту у художній літературі використовують стилістичні фігури та тропи: епітети, метафори, гіперболи тощо. Ці мовні засоби поділяють на універсальні та специфічні.

Аби правильно визначити вид комічного у тексті для його подальшого адекватного відтворення мовою перекладу, варто, ознайомившись із твором та чітко зрозумівши його тему та ідею, звертати увагу на динаміку мовних засобів, що передають комічне в певному уривку, а також на настрої, які вони навіюють: гумор, що ґрунтується на спостережливості, покликаний на підкреслення смішних, кумедних характеристик явища, предмета чи істоти; в основі іронії лежить глузливо-критична думка, що ховається у протилежному за змістом виразі; сатира є ще більш різким за характером видом комічного, і спрямована на викриття недоліків шляхом застосування значних перебільшень, гротескного зображення; сарказму притаманна агресивність, що може викликати роздратування мовця. Серед вибірки обсягом 90 мовних одиниць нам зустрічався лише гумор.

До характерних особливостей ідеостилю А. Мілна віднесемо вживання різноманіття стилістичних фігур та тропів, емоційно-забарвленої лексики й речень загалом, що надає мовленню автора яскравого, кумедного, лагідного гумористичного характеру. Найбільш виразними рисами мовлення В. Солонька є, як і у автора оригінального твору, використання стилістичних фігур та тропів задля передачі комічного, а також застосування суто українських лексем, завдяки якому переклад твору А. Мілна набуває виразності й барвистості. Так, читач має змогу як заглибитись у казковий світ твору, так і збагатити власний словниковий запас. Англomовному оригіналу 'Winnie-the-Pooh' притаманні ознаки дитячої казки і роману-виховання, героїчного народного епосу й поетичної прози, та точного визначення його літературного жанру немає. За літературним жанром українськомовний переклад «Вінні-Пух та його друзі» В. Солонька відносять до повісті-казки. Обидва твори створено у художньому літературно-функціональному стилі мовлення.

Ми також дійшли висновку про те, що В. Солонько дотримувався у ході створення повісті-казки «Вінні-Пух та його друзі» перекладацької стратегії комунікативно-рівноцінного перекладу – цей фактор враховуватимемо для оцінки і вміння перекладача відтворити комічний ефект оригінальної казки, і для досягнення адекватності у перекладі з англійської українською мовою для дітей та дорослих читачів. Аналіз перекладацьких тактик, прийомів та трансформацій, розглянуто у Розділі 2 нашої розвідки.

Теоретичний етап розвідки виявився проблематичним через недосконалість, абстрактність наявних досліджень, відсутність єдиних класифікацій видів комічного та перекладацьких інструментів для їхнього втілення засобами мови оригіналу. Більшість науковців зазначає, що висунуті припущення потребують подальшого вивчення. Вважаємо, що проблематика цього дослідження залишатиметься актуальною, адже передача комічного ефекту потребує від перекладача врахування багатьох чинників його діяльності та індивідуального підходу до кожного випадку передачі комічного елемента твору.

РОЗДІЛ 2. ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АНАЛІЗ ТВОРУ А. МІЛНА ‘WINNIE-THE-POOH’ ТА ПЕРЕДАЧА КОМІЧНОГО В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ В. СОЛОНЬКА «ВІННІ-ПУХ ТА ЙОГО ДРУЗЬ».

Для досягнення мети практичної частини дослідження, що полягає у визначенні перекладацьких стратегій, тактик, трансформацій та прийомів, застосованих задля втілення комічного ефекту в перекладі твору ‘Winnie-the-Pooh’ українською мовою, ми виокремили мовні засоби передачі комічного. Нашу цікавість привернули до себе такі стилістичні фігури та тропи, як-от: алітерація, каламбури, парафрази, уособлення, епітети, алогізм, спунеризми, гіперболи, мейозиси, метафори, порівняння, авторські okazіоналізми, навмисні граматичні порушення, паралелізми, емоційні вигуки.

Усього ми проаналізували 90 мовних «інструментів» передачі комічного ефекту – на рис. 1 зображено співвідношення їхньої кількості. У матеріалі розвідки, що становив 6 розділів українськомовного перекладу повісті-казці, найчастіше зустрічалися гіперболи (26,7%), алогізми та епітети (по 12,2%), а найменш часто – метафори (1,1%). Так, часте вживання гіпербол покликане на розвиток уяви читача, створення перебільшення, яке викличе сміх і у дорослого, і у дитини. Застосування епітетів спрямоване і на створення в уяві читача різнобарвних, цікавих, живих образів персонажів. Відмінною рисою англійських дитячих творів є вживання алогізмів – В. Солонько намагався якомога динамічніше передати їх. До того ж, перекладач інколи вносив такі додавання у повість-казку, які ще більш яскраво описували сюжетні елементи. Ми отримали такі показники: емоційні вигуки, каламбури, парафрази, авторські okazіоналізми, паралелізми – по 2,2%, алітерація та спунеризми – по 3,3 %, уособлення – 10,0%, порівняння – 5,7%, мейозиси – 7,8%, навмисні граматичні порушення, виражені використанням дитячих слів – 6,7% (Рис.1).

Важливим для обґрунтування подальших результатів щодо використання перекладацьких тактик, на наш погляд, стало дослідження співвідношення засобів мовного універсального гумору і мовного специфічного гумору (Рис. 2).

У перекладі було використано стратегію комунікативно-рівноцінного перекладу, адже вона покликана на відтворення такого впливу на читачів перекладеного тексту, що буде аналогічним впливу на читачів оригінального тексту.

У підрозділах нижче ми детальніше розглянемо застосовані перекладацькі трансформації та прийоми – на основі поки що отриманого аналізу, точно визначеної перекладацької стратегії та розбору вжитих у перекладі видів комічного можемо висвітлити перекладацькі тактики, якими керувався В. Солонько у ході міжмовних перетворень, точніше їхнє співвідношення (Рис. 3).

Так, логічним є те, що найбільш часто ми спостерігали використання тактик відтворення особливостей стилю тексту (відтворення індивідуального стилю автора включно) (30,5%), передачі релевантної інформації (27,1%), а також коректного оформлення інформації (26,8%). Рідше застосовувалися тактики відтворення формально-структурних особливостей тексту (26,8%) та лінгвокультурної адаптації тексту (6,8%) – вживання останньої тісно пов'язана із невеликим показником мовного специфічного гумору. А показник частоти вживання тактики коментування іншокультурних реалій взагалі дорівнює показнику 0% – такий результат був передбачуваним, адже у матеріалі дослідження нам жодного разу не зустрічалися іншокультурні реалії, які б потребували перекладацьких коментарів (Рис. 3).

Отже, на подальший аналіз нашого дослідження впливатимуть отримані результати щодо панівних мовних засобів передачі комічного, найпоширенішого виду гумору, а також найчастіше вжитих перекладацьких трансформацій.

2.1 Відтворення комічного ефекту завдяки лексичними та лексико-семантичним перекладацьким трансформаціям

До групи лексичних трансформацій належать транскрибування, транслітерація і калькування, а до лексико-семантичних – конкретизація, генералізація та прийом смислового розвитку.

У ході дослідження ми вважали потрібним аналізувати застосування транскрибування та транслітерації не окремо, а разом: як показує досвід, під час перекладу лексичні трансформації зазвичай використовують у поєднанні одне з одним.

Є думка, що найбільш часто лексичні трансформації використовують для передачі власних імен іншою мовою, однак інколи застосовують і під час перекладу загальних імен. Однак не варто занадто фокусувати на ній увагу. Так, у ході розвідки у 90% випадків нам зустрічалися лексичні трансформації транскрибування і транслітерації, покликані на переклад власних імен (*Winnie-the-Pooh* – *Вінні-Пух*, *Christopher Robin* – *Крістофер Робін* тощо). Калькування ж ми виявили лише в одному випадку (10% випадків з-поміж усіх вжитих лексичних трансформацій) – під час перекладу словосполучення не власного, а загального характеру *birthday balloon* епітетом *деньнародженнєвий дарунок*. Співвідношення частоти вживання розглянутих трансформацій подано у діаграмі на Рис. 4.

В проаналізованому уривку зустрічалися «комічні» мовні одиниці, у яких містилися власні імена персонажів твору (*Слонопотам* – *Heffalump*, *Бабай* – *Woozle*, *Eeyore* – *Ia-Ia*, *Паць* - *Piglet*) – безперечно, вони видаються кумедними, однак ми не розглядали їх. Таке рішення зумовлене метою розвідки, а саме аналізом перекладацьких прийомів та трансформацій, а не створених автором міжмовних відповідностей.

Невід’ємним етапом аналізу стало дослідження наявності трансформацій, що належать до групи лексико-семантичних трансформацій (у прикладі використано трансформації конкретизації й прийому смислового розвитку: *‘Christopher Robin told me what it said, and then I could’* – *Розумієш, коли Крістофер Робін сказав мені, що там написано, тоді і я зміг прочитати,* – *відповів Пух*). Відповідно до даних Рис. 5 бачимо, що серед лексико-семантичних трансформацій переживає частота вживання конкретизації – 54,2%, її використовували для відтворення усіх мовних засобів передачі комічного ефекту (окрім парафраз). На нашу думку, В. Солонько вдавався до її

застосування з метою надання повісті-казці більш яскравої емоційної барвистості. Наступною трансформацією, що поступилася конкретизації, виявився прийом смислового розвитку (32,2%) – його застосовували для передачі епітетів, каламбурів, персоніфікацій, емоційних вигуків, уособлень. Цікавим здалося вживання цього перетворення для відтворення алітерації – перекладач так розкрив дії у поетичних відступах повісті казки, що йому вдалося досить успішно передати «гру приголосних звуків». Помітно рідше перекладач застосовував прийом генералізації (13,6%), аби не надто акцентувати увагу на передачу другорядних елементів сюжету, а також вживав характерні українській мові гіперболи, утворені складними словами, що мають спільний корінь. Генералізацію ми також зустріли у відтворених епітетах, алогізмі, парафразі і т. д. Наприклад: *Eeyore was very glad to be able to stop thinking for a little, in order to say “How do you do?” in a gloomy manner to him.- I тому, зачувши важкеньку ходу Вінні-Пуха, ослик дуже зрадів, адже тепер можна було хоч якусь хвилю не думати і просто привітатися* (Рис.5).

Отже, ми з’ясували, що для передачі гумористичних елементів українською мовою невід’ємним стало вживання лексичних перекладацьких трансформацій та лексико-семантичних замінів. Варто звернути увагу, що в ході створення перекладу В. Солонько вважав за потрібне вжити транскрибування транслітерацію для відтворення власних імен, а для деяких – створити відповідники імен.

Охоплюючи різноманіття семантичних полів української мови, В. Солонько у перекладі вдається до вживання колоритних, незапозичених мовних одиниць, відтінки яких вже місять у собі комічний ефект, а відтак тобто у їхньому поєднанні у мовних стилістичних фігурах й тропях, вони постають ще більш емоційно насиченими для українських читачів.

2.2. Відтворення комічного ефекту завдяки граматичним перекладацьким трансформаціям

Розглядаючи на Рис. 6 результати аналізу матеріалу дослідження на використання перекладацьких граматичних трансформацій, ми бачимо, що

показники синтаксичного уподібнення, а також об'єднання речень дорівнюють 0%. Незважаючи на досить велику кількість мовних одиниць засобів передачі комічного, цих трансформацій ми не знайшли, адже не завжди стилістичні фігури й тропи охоплювали речення чи кілька речень повністю. Однак серед граматичних трансформацій ми проаналізували членування речень (5,4%). Наведемо приклад його вживання: *Littles of clouds played happily in a blue sky, skipping from time to time in front of the sun as if they had come to put it out, and then sliding away suddenly so that the next might have his turn.* – *Маленькі пухнасті хмаринки весело гралися на ясно-блакитному небі. Вони то наскакували на сонечко, ніби хотіли його заховати, а то хуленько тікали геть, щоб іншим також дати побавитися.* Таким чином, застосовуючи згаданий вид трансформацій, В. Солонько намагався втілити у перекладі складні англійські речення: аби позбавитись зайвого нагромадження, він вирішив поділити їх на кілька речень, пов'язаних між собою.

Описуючи види граматичних заміни, ми одразу підкреслимо, що їхнє вживання обумовлене відмінностями природи аналітичної англійської та синтетичної української мов. Таким чином, через наявність або відсутність у МО або МП деяких частин мови застосовувалися відповідні трансформації заміни – серед граматичних трансформацій вони виявилися панівними (61,3%). Менш вживаною виявилися трансформації заміни форми слова – 23,7%, наявність яких ми спостерігали у каламбурах, гіперболах та мейозисах (дієслово у формі минуло часу *Past Continuous was thinking* – дієслово форми теперішнього часу *думає*). Враховуючи граматичні відмінності обох мов, інші вжиті перекладацькі трансформації, В. Солонько вдавався і до застосування заміни членів речення (5,3%) та заміни типів речень (4,3%) – обидві граматичні трансформації вживали під час передачі українською уособлень, гіпербол, мейозисів, уособлень, навмисних граматичних порушень. Ось приклад заміни членів речення: *Але йому(додаток) залишилось дертися зовсім-зовсім-зовсім небагато: ну, тільки стати на оцю гілочку – і... He(підмет) was nearly the renow, and if he just stood on that branch...* А ось в реченнях “...*You never can tell*

with bees.”й – *Хіба вгадаєш, що стрілить у голову тим бджолам?* бачимо зміну типу речень – розповідне англомовне відтворено українським питальним відповідником.

Отже, те, що у ході розвідки ми не мали змоги розглянути деякі види трансформацій, не впливає на загальну оцінку якості перекладу. Граматичні трансформації використовуються на рівнях синтаксису та морфології. Деякі мовні одиниці, покликані на передачу мовних специфічного або універсального гумору не завжди відповідали об’ємам речень, у яких вони містилися. Серед усіх граматичних трансформацій найбільш часто вживаними виявилися граматичні заміни частин мови та форм слова.

2.3 Відтворення комічного ефекту завдяки комплексним лексико-граматичним перекладацьким трансформаціям

Вагому роль під час створення українською повісті-казки В. Солонька «Вінні-Пух та його друзі» відіграли використані комплексні лексико-граматичні трансформації.

Щоб відтворити гумор у алогізмах та мейозисах, перекладач застосовував трансформацію компенсації: аби уривок не втрачав свого гумористичного характеру, комічне втілювали мовними засобами, відмінними від тих, що містилися в оригінальному фрагменті. Серед зазначеної групи трансформацій компенсації застосовувалися найбільш часто (55,5%) (Рис. 7). Так, наприклад у реченні – *Певна річ – пам'ятаю, тільки от коли хочу згадати – враз забуваю...* (*I do remember, and then when I try to remember, I forget.*) спостерігаємо компенсації *do* завдяки *тільки от, враз*.

До втілення українською мовою деяких алогізмів, навмисних граматичних порушень, уособлень застосовувалася трансформація антонімічного перекладу (26%): завдяки її вживанню мовні засоби передачі комічного обрамлювалися у речення структури яких властиві українській мові (*the letters get in the wrong places – букви заскакують не на свої місця*).

Серед усіх видів лексико-граматичних трансформацій у розглянутому фрагменті повісті-казки В. Солонько вживав описовий переклад (18,5%),

переважно у парафразах та порівняннях, намагаючись посилити атмосферність комічного ефекту (*So for a week Christopher Robin read that sort of book at the North end of Pooh, and Rabbit hung his washing on the Southend...* - *І от цілих сім днів Крістофер Робін читав саме таку смачненьку, тобто цікаву і зрозумілу, книжку біля Північного Кінця Пуха (тобто біля голови), а Кролик розвішував випрані рушники на його Південний Кінець (тобто на ноги).*) Отже, з-поміж усіх лексико-граматичних трансформацій найбільш часто український перекладач використовував компенсацію: його вибір можна обґрунтувати суттєвими відмінностями між морфологічними, синтаксичними та лексичними особливостями мов, якими написано оригінал та переклад повісті-казки, а тим більше й різними за структурою мовними засобами передачі комічного ефекту. Застосування трансформацій і компенсації, і антонімічного перекладу є відносно не частими, однак ї їхню вагу не варто недооцінювати, бо, від них певною мірою залежить те, чи викликатиме твір цікавість й захоплення у читача, або ж навіюватиме на нього нудьгу в процесі читання.

2.4 Відтворення комічного ефекту завдяки технічним перекладацьким прийомам

Допоміжними «інструментами» перекладацьких трансформацій є перекладацькі прийоми, виокремлені В. Н. Комісаровим: додавання, опущення та переміщення – їх застосовують на різних мовних рівнях (Рис. 8).

До кожного з 90 проаналізованих засобів мовного відтворення гумору застосовано принаймні один з вищезазначених перекладацьких прийомів. За результатами нашої розвідки найбільш часто В. Солонько в українськомовному перекладі «Вінні-Пух та його друзі» застосовував прийом додавання (53,3%). Так, додаючи суто українські мовні одиниці, перекладач намагався наблизити повість-казку до українського читача. В. Солоньку вдалося таким шляхом дуже яскраво передати різномаяття й красу рідної мови. Наведемо приклади: *in a rather sticky voice* - *солодкий, тягучий – ну просто як мед!*, *was black all over* – *стати зовсім-зовсім чорним, як справжня хмарка*.

Опущення як вид технічної перекладацької трансформації зустрічалися нам не часто (34,1%), але не варто ними нехтувати: їх вживання тісно пов'язане із тактикою передачі релевантної інформації, покликаної на збереження головних подій твору, компонентів, що впливають на його сюжетний розвиток, й відкидання його другорядних елементів, які не несуть у собі важливого змістового навантаження. Проілюструємо це прикладами: *And his grandfather had had two names... - – Дідусь мав одразу два імені, – пояснив Паць, – на той випадок, якщо одне десь загубиться; So Winnie-the-Pooh went off to find Eeyore's tail. - I Вінні-Пух подався шукати хвоста.*

Використання перестановки виявилось ще рідшим (12,6%). Основною причиною показника цього результату є те, що у не усі засоби передачі комічного ефекту ми розглядали на рівні речень. Варто взяти до уваги і те, що виявлення технічних перекладацьких прийомів цього типу ускладнювалося численними вживаннями перекладацьких трансформацій та вищезгаданих тактик, та ми все ж наведемо приклади її вживання: *...and on the top of them came Winnie-the-Pooh—free! - А зверху на тій купі опинився вільний-превільний Вінні-Пух!; “I have been Foolish and Deluded,” said he, “and I am a Bear of No Brain at All.” - Чи є ще у світі такий пустоголовий ведмідь?!*

Отже, перекладацькі технічні прийоми покликані на допомогу перекладачу у ході здійснення перекодування тексту з мови оригіналу мовою перекладу.

Висновки до розділу 2.

Підсумки проведеної розвідки з перекладу В. Слонька «Вінні-Пух та його друзі» виражено на нижче зображеній діаграмі (Рис. 9). В жодному разі не можна стверджувати, що певна група застосованих перекладацьких трансформацій має більшу вагу за іншу. Усі перекладацькі трансформації, що пов'язані із відповідними тактиками, прийомами та стратегією, які ми виокремили в мовних засобах відтворення комічного ефекту, використано для досягнення адекватності перекладу. Цей критерій слугує найголовнішим показником якості перекладеного твору, освіченості й майстерності перекладача.

Ми отримали таке співвідношення між групами перекладацьких трансформацій: лексичні трансформації – 4%, лексико-семантичні заміни – 47,6%, граматичні трансформації – 37,5%, комплексні лексико-граматичні трансформації – 10,9%.

Два найбільш високі показники вживання трансформацій є виправданими, адже поняття комічного є досить невловимим явищем, і передати його було можливо у нашому випадку завдяки лексичним одиницям мови перекладу, що мають яскраву, емоційно забарвлену, динамічну семантику. Однак вживання мовних одиниць з такими характеристиками підштовхнуло вітчизняного перекладача до внесення перетворень і на морфологічному та синтаксичному рівнях тексту перекладу – він вдався до вживання граматичних перекладацьких трансформацій. Рідше В. Солонько користувався комплексними лексико-граматичними трансформаціями: вважаємо, що це зумовлено специфікою функцій перетворень цієї групи, суть яких полягає у відтворенні складних для перекладу елементів твору. Так, перекладач міг би застосовувати або лексико-семантичні заміни, або граматичні трансформації, однак він мав на меті максимально наблизити гумористичний твір до українського читача будь-якого віку, подарувавши йому гарний настрій, прищепивши йому любов до надбань світової літературної спадщини, перекладених милозвучною рідною мовою. Найрідше нам випала нагода аналізувати лексичні трансформації з огляду на те, що до більшості власних імен у повісті-казці було застосовано відповідники, які створив В. Солонько. І навіть у цьому ми вбачаємо особливу чуйність, турботу перекладача, яку він проявляє до українських читачів: завдяки українськомовним відповідникам запам'ятовування було є легким та невимушеним, а вимова не викликає ані у малечі, ані у дорослих читачів жодних труднощів – винятком можна вважати ім'я героя Крістофера Робіна.

Досить важливою виявилася і роль технічних перекладацьких прийомів, завдяки яким перекладач інколи відкидав незначні для відтворення комічних мовних засобів елементи, вміло експериментував із додаванням таких одиниць, які б робили читання повісті-казки ще більш кумедним та веселим, вдавався до

переміщення мовних одиниць таким чином, аби вони відповідали нормам мови перекладу та викликали у аудиторії щирю й добру посмішку.

Спираючись на спрямування на аудиторію дорослих читачів та дітей, результати щодо застосованих перекладацьких трансформацій та прийомів, а також на переважання вжитих образних мовних засобів передачі універсального гумору, співвідношення між застосованими перекладацькими тактиками та вибір головної стратегії видаються нам логічними та обґрунтованими.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Отже, наприкінці перекладознавчої розвідки можемо сформулювати загальні висновки з результатів, отриманих теоретичним і практичним шляхами дослідження відповідно до поставлених завдань.

• Ознайомившись із теорією літератури, ми зрозуміли, що комічний ефект – ефемерне явище, і закарбувати його завдяки мовним одиницям інколи досить нелегко. Однак зрозуміти природу комічного, тобто того, що викликає у людини усмішку, веселощі, зумовлені очевидними наявними протиріччями у різних сферах людського життя, можна, проаналізувавши його детальніше. Так, комічне поділяють на такі основні види: гумор, іронію, сатиру, сарказм. Різні за динамікою види комічного відтворюють завдяки п'яти прийомам, спрямованим на видозміну та деформацію явищ, уявне поєднання різнородових явищ, створення неочікуваних ефектів та вражаючих зіставлень, передачу невідповідності у зв'язках та відносинах між явищами, а також утворення явищ, яким дійсно чи мабуть властиве відхилення від логічної чи праксеологічної норми. Зазвичай засобами створення комічного ефекту виступають стилістичні фігури та тропи – ми розглядали алітерацію, каламбури, паралелізми, парафрази, уособлення, епітети, алогізми, спунеризми, гіперболи, мейозиси, метафори, порівняння, авторські okazionalizmi, навмисні граматичні порушення, відтворені дитячими словами, емоційні вигуки.

• Спираючись на обрані для дослідження види комічного, ми наразі без жодних складнощів можемо назвати їхні характерні ознаки. Так, гумору являє

собою веселу, незлу насмішку, спрямовану на легку критику недоліків оточуючих, докільця, подій тощо. Гумору не властиві підлість або єхидство, адже це «беззубий» вид комічного. Безпосередньо ознайомившись з оригінальним твором А. А. Мілна 'Winnie-the-Pooh' та українськомовним перекладом В. Солонька «Вінні-Пух та його друзі» ми вирішили, що розглядатимемо у дослідженні мовні засоби, спрямовані на передачу лише гумору як різновиду комічного. Перекладознавче спрямування розвідки підштовхнуло до аналізу різновидів гумору – з цієї причини ми розглядали засоби відтворення комічного через призму культурної універсальності або ж специфічності. Іронія – ще один «добрий» вид комічного, що ґрунтується на породженні висловлювання, значення якого не відповідає справжній ситуації. Наприклад, використовуючи іронію, мовець може приписувати іншій людині негативні риси характеру, однак це не відповідає справжній ситуації – цей вид комічного підкреслює відсутність висміюваних характеристик у людини. Сатира – вид комічного, покликаний на сурове викриття прогріхів людей, подій, предметів або явищ; їй властивий жорсткий, їдкий характер. Сатира спрямовує негативну критику на недосконалий об'єкт й порівнює його із ідеалом. Сарказм також віднесемо до «злих» видів комічного: інколи його називають перебільшеною іронією. Сарказм може викликати у об'єкта критики а навпаки – пригнічення та сум: у такому висловлюванні те, що мовець має на увазі, контрастує, з тим, що він говорить насправді.

• Велика кількість творчих надбань А. А. Мілна та В. Солонька спрямована на дитяче читацьке коло – саме цим можна обґрунтувати образність, яскравість написаних або перекладених творів. Ідеостилю автора оригінального твору характерні лагідність гумору, вживання емоційно забарвлених лексем, оказіоналізмів, дотримання літературних мовних норм. Через спрямування розвідки на аналіз вжитих у повісті-казці «Вінні-Пух та його друзі» перекладацьких стратегій, тактик, прийомів та трансформацій, ми впевнено стверджуємо, що неповторною рисою ідеостилю перекладача-співвітчизника є віртуозне володіння українськомовними лексичними одиницями з комічних

ефектом із метою не лише майстерного відтворення образних засобів передачі комічного, а й знайомство читачів зі словниковим багатством рідної мови.

•Сутністю перекладацьких трансформацій є створення мовних перетворень на потрібному рівні задля досягнення адекватності перекладу, втілення авторської інтенції, збереження або зміна спрямування на те чи інше коло читачів. В ході проведення аналізу ми спиралися на класифікацію перекладацьких трансформацій В. Комісарова, адже їй властиві логічність, структурованість, чіткість. Правильно визначені трансформації та прийоми, спрямовані на відтворення комічного ефекту допомогли нам більш широко осягнути талант володіння словом В. Солонька, зрозуміти причини застосування ним перекладацьких тактик, а саме: палкий патріотизм перекладача, любов до дітей і бажання ознайомити їх із добрими казками зарубіжних митців.

•Відштовхнувшись від специфіки нашого перекладозначого дослідження, ми розглядали саме мовні засоби передачі комічного ефекту. Як відомо, відтворення такого ефекту відбувається завдяки використанню емоційно-забарвлених лексем, тропів й стилістичних фігур. Відтак підтвердження цієї думки простежується у розвідці: серед застосованих перекладацьких трансформацій переважають лексико-семантичні заміни – за частотою вживання їм поступаються різнорівневі граматичні трансформації, спрямовані на дотримання норм мови перекладу, відтворення гумористичного забарвлення; комплексні лексико-граматичні трансформації, що покликані відтворювати тонкощі комічного навіть за умов, коли це неможливо відтворити за допомогою інших трансформацій. Лексичні ж трансформації зустрічалися в ході розвідки у малій кількості: аби відтворити власні назви автор використовував переважно власно утворені українськомовні відповідники. З вищезазначеними трансформаціями були тісно пов'язані перекладацькі технічні прийоми, що сприяли передачі комічного ефекту під час перекладу відповідних мовних засобів, застосовувалися для відкидання другорядних, нецікавих елементів сюжету повісті-казки й додержання літературних норм української мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Барсукова І. В. Перекладацький підхід до класифікації жартів. *Сучасні філологічні дослідження та навчання іноземної мови в контексті міжкультурної комунікації*. Житомир, 2015. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/17108/1/%D0%91%D0%B0%D1%80%D1%81%D1%83%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%92.%D0%86..pdf>. (дата звернення: 26.02.2020).
2. Бархударов Л. С. Язык и перевод (Вопросы общей и частной теории перевода). Москва : Международные отношения, 1975. 240 с.
3. Борев Ю. Б. Комическое или о том, как смех казни несовершенство мира, очищает и обновляет человека и утверждает радость бытия. Москва : Издательство «Искусство», 1970. 272 с.
4. Борисенко Н. Д. Методика проведення наукових досліджень: навчально-методичний посібник. Житомир : Вид-во ЖДУ, 2010. 64 с.
5. Влахов С. И., Флорин С. П. Непереводимое в переводе : учебное пособие. Москва : Международные отношения, 1980. 343 с.
6. Галайбіда О. В. Лексичне різноманіття української мови у перекладах Л. Солонька. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: Філологічні науки* : збірник наукових праць. Кам'янець-Подільський, 2015. Вип. 39.С. 55-58.
7. Дземиздок Б. О. О комическом : монографія / пер. с польс. С. Свяцкого. Москва: Прогресс, 1974 год. 223 с.
8. Єсипенко Н. Г., Кульбачна В. В., Стилiстичні засоби створення комічного ефекту в англійській літературній казці. *Філологічні науки / 7.Язык, речь, речевая коммуникация*. URL:http://www.rusnauka.com/12_DN_2015/Philologia/7_191719.doc.htm (дата звернення: 15.04.2020).
9. Кагановська О. М. Відтворення комічного у художньому перекладі. Науковий блог Національний університет «Острозька академія». 2014. URL:

- <https://naub.oa.edu.ua/2014/vidtvorennya-komichnoho-u-hudozhnomu-perekladi-avtorskyh-kazok/> (дата звернення: 17.02.2020).
10. Київська М. Вічний Вінні : історія одного ведмедика : стаття. URL: <https://bokmal.com.ua/places/vinnie-the-pooh/>
 11. Колісник Р. С. Специфіка відтворення комічного в художньому перекладі (на прикладі коротких оповідань Курта Тухольського). Вісник Житомирського державного університету. Філологічні науки. 2010. Випуск 49. С. 171-174.
 12. Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты) : учебник. Москва: Высшая школа, 1990. 253 с.
 13. Комлев Н.Г. Словарь новых иностранных слов. М.: Изд-во МГУ, 1995. 144 с.
 14. Кочерган М. П. Загальне мовознавство : підручник 3-тє вид. Київ : Видавничий дім «Академія», 2010. 464 с.
 15. Кто написал Винни Пуха : стаття. Дата обновления: 15.05.2017. URL: <https://24smi.org/news/50328-kto-napisal-vinni-pukha.html> (дата звернення: 02.02.2020).
 16. Кулемина К. В. Основные виды переводческих трансформаций. *Вестник Астраханского государственного технического университета*. Астрахань, 2007. №5. С.143-146.
 17. Леви В. Л. Нестандартний ребенок. К. :Радянська школа, 1991. С. 74-76.
 18. Линтвар О. М. Вираження елементів комічного в художньому тексті. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка № 14 (273), Ч. III*. 2013. С. 69-73.
 19. Литвинова Я. История Винни-Пуха : легенды, правда и домыслы : стаття. Дата обновления: 18.01.2016. URL: https://www.bbc.com/russian/uk/2016/01/160115_winnie_the_pooh_truth_legends_suppositions (дата звернення: 01.03.2020).
 20. Литература и язык. Современная иллюстрированная энциклопедия : научное справочное издание / под ред. А. П. Горкина Москва : 2006. — 584 с.
 21. Логический анализ языка. Языковые механизмы комизма / отв. ред. Н. Д. Арутюнова. Москва : Издательство «Индрик», 2007. 728 с.

22. Лунгина Л. З. Братя по сказке / Р. Киплинг. *Маугли*. А. Линдгрэн. *Карлсон, который живёт на крыше*. А. А. Милн. *Винни-Пух и все-все-все*. М: Правда, 1985, С. 3-14.
23. Мілн А. А. : стаття.URL:
https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D0%BB%D0%B0%D0%BD_%D0%90%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D1%80_%D0%9C%D1%96%D0%BB%D0%BD (дата звернення: 08.03.2020).
24. Мілн А. О. Вінні-Пух та його друзі : повість-казка / пер. з англ. Л.Солонька. К.: Веселка,1974. 247 с.
25. Мілн А. О. Вінні-Пух та його друзі: повість-казка / пер. з англ. Л. Солонька; 2-е вид. К. : Веселка,1997.221 с.
26. Про письменника: стаття. Дата останнього оновлення 14.01. 2020. URL :<http://www.chl.kiev.ua/default.aspx?id=2035>
27. Пропп В. Я. Проблемы комизма и смеха. Москва : Книга по Требованию, 2011. 180 с.
28. СдобниковВ. В. Стратегия перевода: общее определение. *Вестник Иркутского государственного лингвистического университета*. 2011. Вып. 1. С. 166-172.
29. Сдобников В. В., Петрова О. В.Теория перевода : учебник. М. : АСТ : Восток—Запад, 2007. 448 с.
30. Смолярова Н. Детский «недетский» Винни-Пух / Весёлые человечки: Культурные герои советского детства : сборник / сост. И. Кукулин, М. Липовецкий, М. Майофис. М. : Новое литературное обозрение, 2008.С. 287-314.
31. Солонько В. : стаття.
URL:https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%BD%D1%8C%D0%BA%D0%BE_%D0%9B%D0%B5%D0%BE%D0%BD%D1%96%D0%B4_%D0%A2%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87(дата звернення: 02.02.2020).

32. Солонько Леонід : довідник. URL:<https://www.barabooka.com.ua/leonid-solon-ko/> (дата звернення : 08.04.2020).
33. Сулова Н. В., Усольцева Т. Н. Новейший литературоведческий словарь-справочник для ученика и учителя. Мозырь : Белыйветер, 2003. 133 с.
34. Сордель О. Стратегії і тактики відтворення комічного, втіленого в англійськомовному анекдоті, в українськомовному перекладі. *Південний архів (філологічні науки)*. Херсон, 2018. № 75. С. 117-122.
35. Толковый словарь русского языка : в 4 т. / под ред. Д. Н. Ушакова. М.: Гос. ин-т "Сов. энцикл."; ОГИЗ; Гос. изд-воиностр. и нац. слов., 1935-1940. Т. 1. 4824 с.
36. Учебный словарь стилистических терминов. URL: <http://sigieja.narod.ru/stilslovar1.htm> (дата звернення: 10.04.2020).
37. Философский энциклопедический словарь. URL: https://dic.academic.ru/dic.nsf/enc_philosophy/2499/%D0%9A%D0%9E%D0%9C%D0%98%D0%97%D0%9C (дата звернення: 08.03.2020)
38. A. A. Milne Winnie-the-Pooh. New York : Dutton Children's Books, 2009. 93 p.

ДОДАТКИ

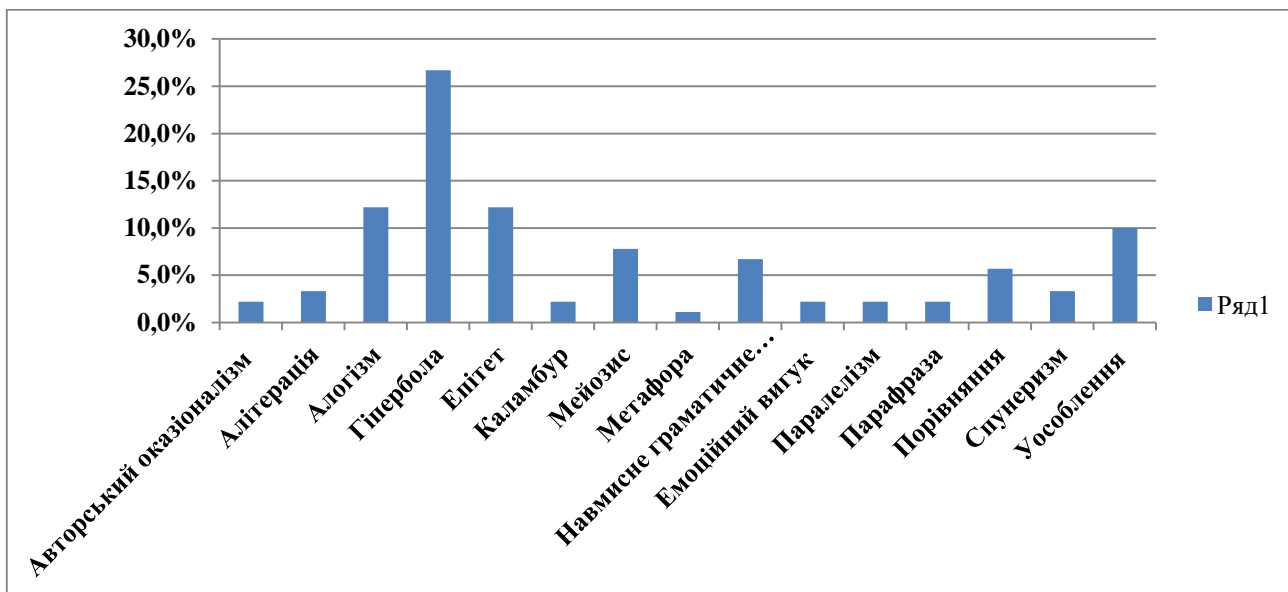

Рис. 1 Проаналізовані стилістичні фігури та тропи, що становлять вибірку розвідки.

Рис. 2 Співвідношення засобів мовного універсального гумору і мовного специфічного гумору.

Вжиті перекладацькі тактики

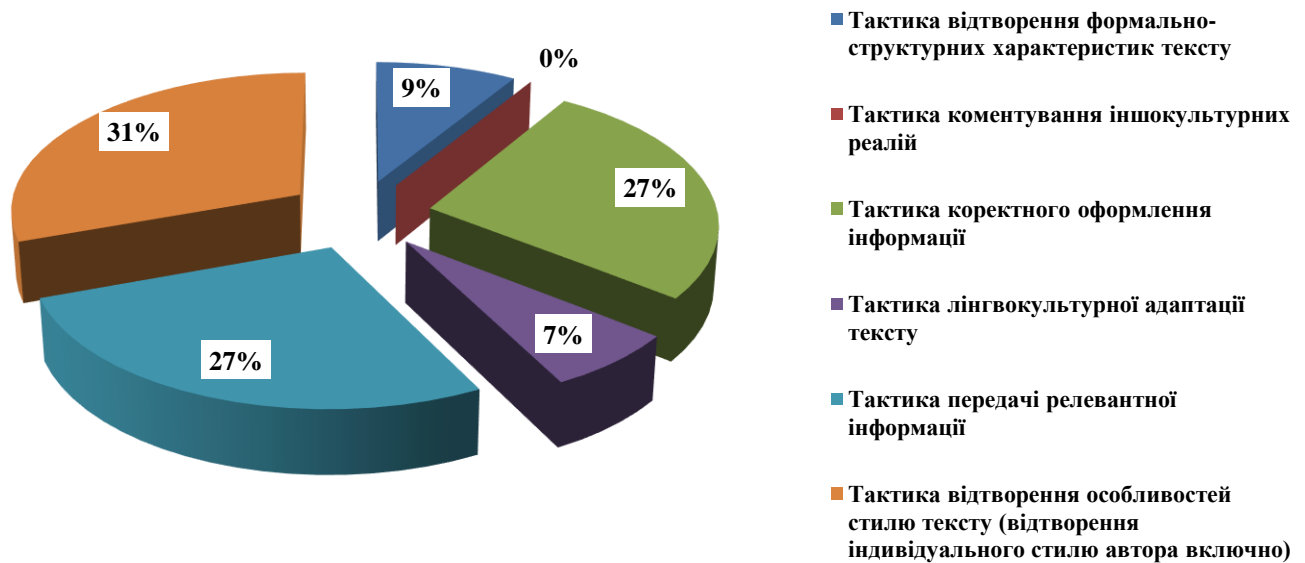

Рис. 3 Співвідношення вжитих перекладацьких тактик.

Рис. 4 Співвідношення частоти вживання лексичних перекладацьких трансформацій.

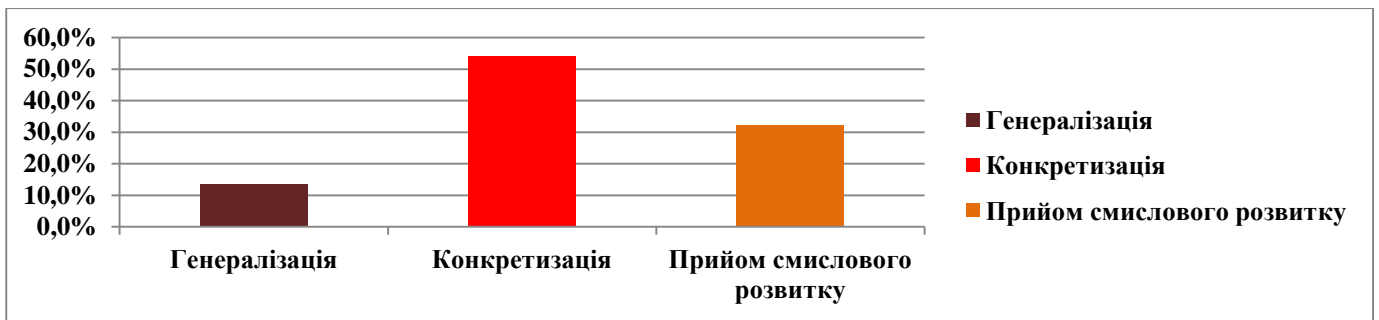

Рис. 5 Співвідношення частоти вживання лексико-семантичних перекладацьких трансформацій.

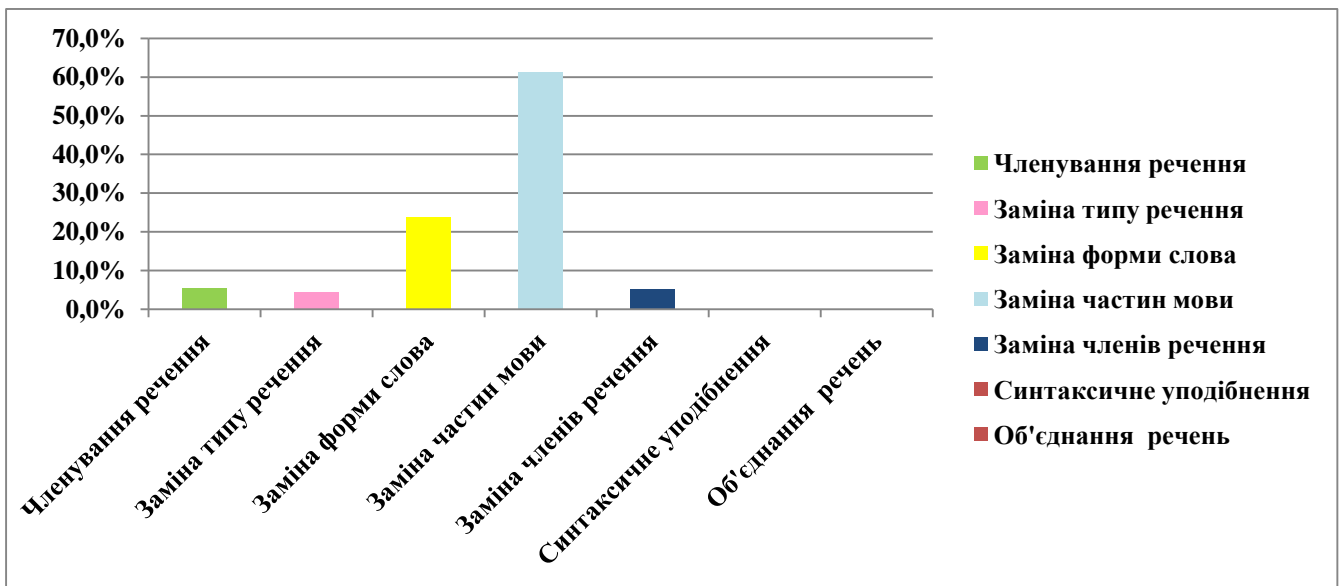

Рис. 6 Співвідношення частоти вживання граматичних перекладацьких трансформацій.

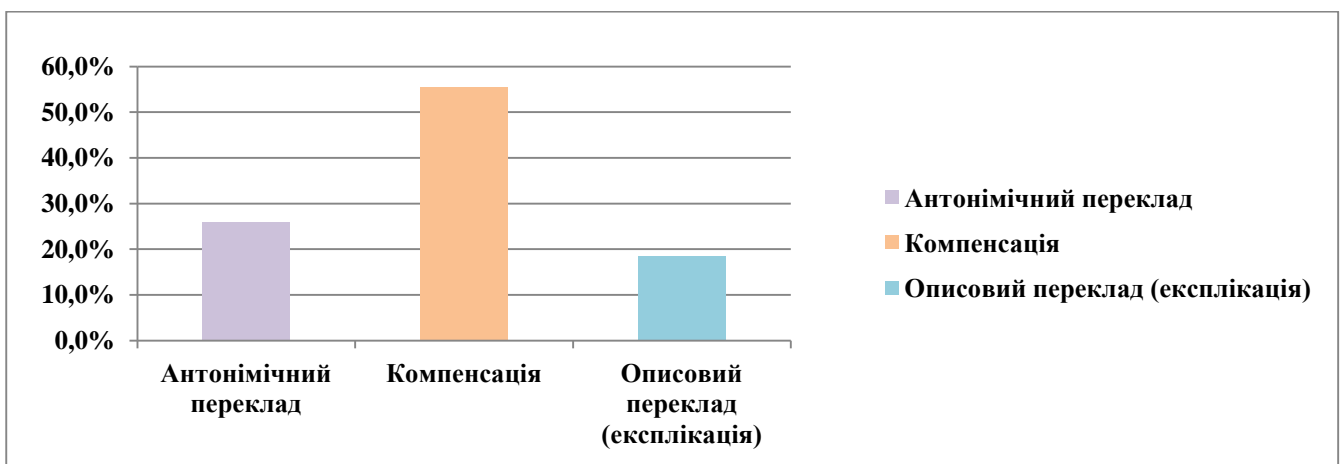

Рис. 7 Співвідношення частоти вживання лексико-граматичних перекладацьких трансформацій.

Рис. 8 Співвідношення частоти вживання технічних перекладацьких прийомів.

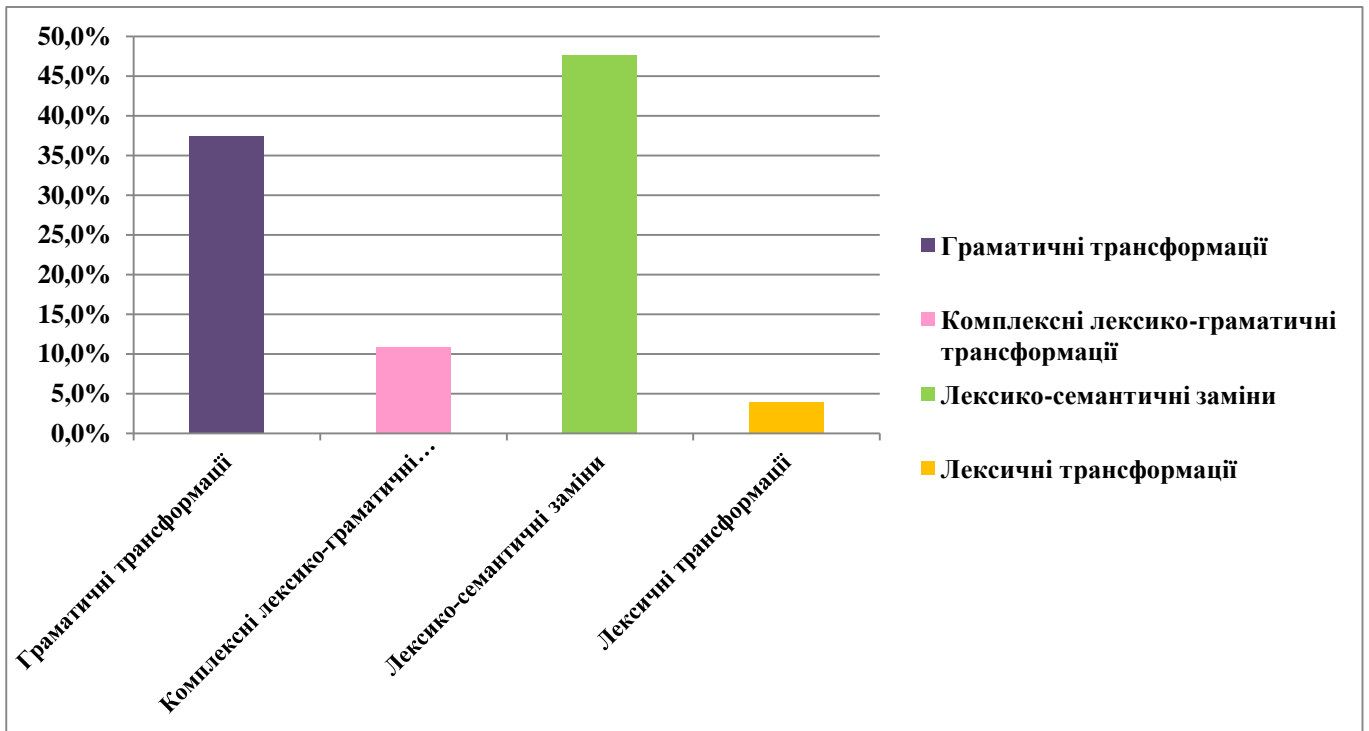

Рис. 9 Співвідношення частоти вживання різнорівневих перекладацьких трансформацій.